

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania J.O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.

o zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne, zobowiązanie do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 8 czerwca 2021 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł.

z dnia 3 marca 2020 r., sygn. akt VIII Ua (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża ubezpieczonej kosztami pełnomocnika organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 3 marca 2020 r., sygn. akt VIII Ua (...), Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. – w sprawie z odwołania J.O. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.– oddalił apelację ubezpieczonej od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. z dnia 12 sierpnia 2019 r., sygn. akt X U (...), w którym Sąd Rejonowy oddalił odwołanie ubezpieczonej od decyzji organu rentowego z dnia 3 czerwca 2019 r., w której ZUS [...] Oddział w Ł. odmówił J. O. prawa do zasiłku chorobowego za okresy: od 9 kwietnia 2015 r. do 17 kwietnia 2015 r., od 1 maja 2015 r. do dnia 11 maja 2015 r., od 9 czerwca 2015 r. do dnia 15 czerwca 2015 r., od 5 grudnia 2017 r. do 4 czerwca 2018 r. oraz do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 5 czerwca 2018 r. do 30 listopada 2018 r. z powodu wykonywania pracy zarobkowej i wykorzystywania zwolnień lekarskich w sposób niezgodny z ich celem. Organ rentowy stwierdził przedawnienie w zakresie zwrotu nienależnych świadczeń za okresy: od 9

kwietnia 2015 r. do 17 kwietnia 2015 r., od 1 maja 2015 r. do 11 maja 2015 r., od 9 czerwca 2015 r. do 15 czerwca 2015 r. w związku z upływem okresu, za który można dochodzić zwrotu. Ponadto ZUS zobowiązał wnioskodawczynię do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń: zasiłku chorobowego za okres od 5 grudnia 2017 r. do 4 czerwca 2018 r. i świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 5 czerwca 2018 r. do 30 listopada 2018 r. w kwocie 30.252,32 zł wraz z odsetkami.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego ubezpieczona zaskarżyła skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że w sprawie „zachodzi konieczność rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego: Czy niezdolność do pracy uniemożliwiająca pracę stanowiącą zatrudnienie na stanowisku pielęgniarki POZ winna być uznana za całkowitą niezdolność do pracy, która nie wyłącza możliwości pracy na umowę zlecenia w zakresie sporadycznych czynności pielęgniarki szczepiennej”.

W ocenie autorki skargi „w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości art. 17 ust 1 i art. 22 ustawy zasiłkowej co do kwestii wykładni całkowitej niezdolności do pracy tj. czy niezdolność ma dotyczyć wyłącznie podstawowego zatrudnienia i niemożności wykonywania tam pracy z uwagi na istniejące schorzenia uniemożliwiające wykonywanie obowiązków tak jak u wnioskodawczyni była to praca na stanowisku pielęgniarki POZ z określonym zakresem obowiązków, którym wnioskodawczyni nie mogła wykonywać z powodu choroby i czy wykonywanie w tym okresie innej pracy sporadycznie na umowę zlecenia o innym zakresie obowiązków, w zakresie których nie ma schorzenia wyłącza niezdolność do pracy ze skutkiem utraty prawa do zasiłków”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o oddalenie skargi, zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty

świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W świetle utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni oraz wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia

rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Uwzględniając przedstawione założenia interpretacyjne należy stwierdzić, że autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawia ani istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ani też potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Przede wszystkim w uzasadnieniu wniosku nie wskazano żadnego przepisu prawa, z którym skarżąca wiązałaby przedstawione „zagadnienie”. Postawiony w uzasadnieniu wniosku problem został ograniczony do ogólnikowego pytania sprowadzającego się w istocie do pytania o prawidłowość stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. Brakuje rzeczowego odniesienia się do podstaw zaskarżonego wyroku; do analizy interpretacyjnej przepisów prawa materialnego, przedstawionej szeroko w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Ł.

W uzasadnieniu wniosku nie zawarto także odpowiedniej jurydycznej argumentacji wykazującej, że w sprawie występuje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Potrzeba wykładni wskazanych w uzasadnieniu wniosku przepisów prawa – „art. 17 ust 1 i art. 22 ustawy zasiłkowej” została również sprowadzona tylko do ogólnikowego zarysowania jakiejś kwestii. W uzasadnieniu wniosku nie uwzględnia się zasadniczych ustaleń zaskarżonego wyroku, że wnioskodawczyni wykonywała swoje zwykłe czynności pielęgniarstwa pracując na podstawie umowy zlecenia. Czynności te chociaż nie były częste to jednak wykonywane były regularnie i żadne szczególne okoliczności ich nie wymuszały. O takich szczególnych okolicznościach można by mówić np. w sytuacji konieczności zrobienia jednego zastrzyku pacjentowi będącemu np. w szoku anafilaktycznym, czy w innej sytuacji zagrożenia życia, przy jednoczesnym braku innej osoby, która mogłaby taki zastrzyk wykonać. Wnioskodawczyni tymczasem zajmowała się wykonywaniem zaplanowanych i terminowych szczepień. Działanie to w żaden sposób nie było wymuszone okolicznościami. Według Sądu drugiej

instancji już sam fakt powtarzalności tych czynności przeczy możliwości uznania ich za wymuszone okolicznościami.

W postanowieniu z dnia 19 czerwca 2020 r., I UK 100/19, LEX nr 3160420, Sąd Najwyższy stwierdził, że zasiłek chorobowy przysługuje tylko wówczas, gdy choroba uniemożliwia uzyskiwanie dochodu z pracy. Nie budzi wątpliwości, że prawo do zasiłku podlega utracie w przypadku wystąpienia jednej z dwóch niezależnych przesłanek określonych w art. 17 ustawy zasiłkowej, a więc wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy lub wykorzystywania zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. W pewnych przypadkach wykonywanie niektórych ubocznych (marginalnych) czynności związanych z prowadzoną działalnością może nie być kwalifikowane jako wykonywanie pracy zarobkowej. Na przykład wykonywanie "formalnoprawnych czynności, do jakich jest zobowiązany ubezpieczony jako pracodawca", czy "podpisanie w trakcie zwolnienia lekarskiego dokumentów finansowych" przygotowanych przez inną osobę. Należy zaznaczyć, że chodzi tu o zachowania o charakterze incydentalnym. Tylko sporadyczna, wymuszona okolicznościami aktywność może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku. Przesłanki powodujące utratę prawa do świadczenia chorobowego mają charakter niezależny, odrębny. Wystarczy więc, że w czasie orzeczonej niezdolności do pracy ubezpieczony wykonuje pracę zarobkową i nie jest niezbędne, aby była ona niezgodna z celem zwolnienia lekarskiego. O zakwalifikowaniu wykonywania określonych czynności jako "pracy" nie decyduje charakter stosunku prawnego, na podstawie którego są one wykonywane, ale rodzaj tych czynności. Chodzi bowiem nie tylko o wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku zatrudnienia, lecz wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 102 k.p.c.

